

## Sommarskola för informationskompetens 2006

Syftet med att delta i årets sommarskola, var bl. a att jag vill få mer kött på benen när det gäller lärandet som process, samt få exempel på hur bibliotekarier i en pedagogisk miljö kan arbeta med informationskompetens.

I denna rapport kommer jag att främst redovisa den kunskap och de pedagogiska metoder som kan vara lämpliga att använda för att utveckla det pedagogiska arbetet i gymnasiebiblioteket. En del personliga reflektioner och kommentarer avslutar respektive avsnitt.

Trettio bibliotekarier från Sverige, Norge, Finland, Island och Färöarna med erfarenhet från olika typer av bibliotek, deltog i 2006 års nordiska sommarskola för informationskompetens, på Djuröbadens ruffiga men mycket charmiga pensionat. Om lärandet och förutsättningar för lärande, genomsyrade hela Sommarskolans mycket gedigna och välplanerade program.

Under kursens första dag på Stockholms universitet, fick vi en mycket givande föreläsning om den senaste forskningen i "Lärprocesser för vuxna", av Professor Agnieszka Bron vid Pedagogiska institutionen och Ewa Olstedt fil.dr vid Försvarshögskolan.

De redogjorde på ett mycket humoristiskt sätt vad som gynnar respektive missgynnar lärandet. Vilka förutsättningar krävs för kritiskt tänkande mm.

Efter några dagar infann sig insikten om hur viktigt det är att "undervisande" bibliotekarier har fördjupade kunskaper inom detta ämne. En bra början borde vara att utgå från sina egna erfarenheter av föreläsare och undervisande.

Begreppet **informationskompetens** har stötts och blötts under sommarskolans alla dagar, och i den kurslitteratur vi rekommenderats att läsa.

Ola Pilerot, förmedlade sin entusiasm över ämnet genom sin föreläsning "Nytt perspektiv på informationskompetens". Han tog upp de hittills två dominerande synsätten (skolorna) på informationskompetens och ett nytt sociokulturellt/-teknologiskt förhållningssätt.

Valet är om informationskompetens ska vara ett pålägg eller en naturlig ingrediens? Detta senare förhållningssätt betonar IK som något som ska utvecklas i samspel med andra människor i situationsbundna sammanhang. James Elmborg utvecklar detta väl i sin artikel "Elmborg, J. (2006). Critical information literacy: implications for instructional practice. *Journal of Academic Librarianship*, 32(2), 192-199. Han utvecklar även där sin syn på bibliotekariens framtida roll i det pedagogiska biblioteket. Mycket intressant läsning som rekommenderas varmt.

### Pedagogiska metoder i biblioteket

IK integrerat i ett sammanhang och där fokus flyttas från individen till gruppen, omsattes från teori till praktik av David Herron, pedagogisk och akademisk utvecklare vid Karolinska universitetsbiblioteket.

Hela tisdagen handlade om olika pedagogiska metoder som kan få igång elevernas eget tänkande runt en frågeställning.

Samtliga metoder som nämns, finns i skriften "Tänk om...!:"

*Pedagogiska metoder i biblioteket, Svensk biblioteksförening, 2005*

En undervisningsmetod är ”**Ranta runt i ringen**” som har utvecklats av Karolinska Universitetsbiblioteket. Den har utvecklats utifrån informationssökningsprocessen, och bygger på Carol Kuhlhaus forskning om hur människor söker information. Processen är i sex stadier och utgår från elevernas perspektiv och förutsättningar. I och med att eleverna är aktiva och utgår från sin egen nivå, finns det hopp om att både ointresse och osäkerhet avtar och övergår i nyfikenhet.

Metoden är bra i många avseenden eftersom bibliotekarien kan lägga fokus på en eller några delar av processen, och anpassa efter elevernas behov.

Ytterligare en metod som gör eleverna aktiva, är **snöbollsmetoden**. Syftet med den metoden är att generera frågor, både individuellt och sedan i en liten grupp, sedan i en större grupp.

Efter att själv blivit utsatt för denna metod och insett dess potential, tror jag att den kan vara mycket användbar vid gymnasieelevernas projektarbete. Det är inte ovanligt att elever hoppar över detta stadium, och går direkt ut på nätet med en ofantligt stor frågeställning.

”**Peer students**” som en pedagogisk modell, nämndes av nästan samtliga föreläsare. Elever som lär ut till andra elever. En metod som skulle kunna fungera väl bland gymnasieelever. Ett exempel, är att låta elever ur årskurs 2 förklara hur man hittar en artikel för elever ur årskurs 1. Det finns troligtvis mycket att vinna på en sådan undervisningsmodell och mycket lite att förlora.

David tog upp ett exempel på ”**Learning by making a mistake**”, en metod som också presenteras i skriften ”Tänk om..!” i kapitlet ”*Skilnaden mellan fritext - och ämnesordsökningar*”. Mycket snart insåg jag var något jag själv använt och använder vid informationssökning. Det gäller även metoden ”**Learning by doing**”.

Min erfarenhet är att eleverna ofta är både överförtjusta och lättade över att inte heller jag alltid får fram svaret på frågan omedelbart. När man istället tillsammans med dem ger sig ut på Internet med en frågeställning, blir de oftast både mer engagerade och delaktiga.

### **Informationskompetens hos barn och unga**

Sussi Lundh Jensen, barnbibliotekarie på Herning Centralbibliotek i Danmark, talade om ett mycket intressant utvecklingsprojekt - *Internet för barn & unga – nya förmedlingsformer*.

I projektet deltog förutom barnbibliotekarier, även skolbibliotekarie, elever och lärare som förmedlare/forskare från två museer. Även föreningar och föräldrar var involverade i projektet.

Förutom att ge barn och unga informationskompetens på Internet, var projektets syfte bland annat att stärka samarbete mellan skola och bibliotek samt stärka och utveckla bibliotekariens undervisande roll.

Varför inte initiera ett liknande samarbete, där gymnasiebiblioteket, lärare och skolledning är medverkande. I ett större sammanhang skulle även aktörer, såsom universitet/högskola och föräldrar kunna vara delaktiga.

Information om projektet finns f n på [www.herningbib.dk](http://www.herningbib.dk)

Om det **professionella samtalet**, talade Ann-Christin Sahlning, universitetsadjunkt på Lärarutbildningen vid Malmö högskola.

Hon talade om en av de viktigaste och vanligaste uppgifterna inom vår profession. Förmågan att samtala med människor på ett personligt och professionellt sätt utan att bli privat. För att upprätthålla denna professionella förhållningssätt, krävs bl. a en *inre kompetens* – som innefattar bl. a självkännedom, kunskap om omedveten kommunikation, empati mm.  
Jag vågar påstå att vi var många som uppskattade denna föreläsning mycket.

### **Serendipitet på bibliotek och andra informationsmiljöer**

Lennart Björneborn, adjunkt vid Danmarks Biblioteksskole, talade om biblioteket som en plats för serendipitet, inspiration och kreativitet. ”*Serendipitet – att hitta något men inte direkt letar efter*”.

Även han kom in på användares informationsbeteende genom att bl.a. visa hur de olika hjärnhalvorna fungerar när de tar in information medvetet och omedvetet.

Låntagare/användare har en mängd olika informationsbehov och intressen enligt Lennart Björneborn. Och på toppen av isberget finns en liten del som innehåller målinriktade informationsbehov. Övriga ’latenta’ intressen och informationsbehov kan triggas igång när vi rör oss i olika informationsmiljöer, som bibliotek eller på nätet.

Lennarts forskningsprojekt under 2006 handlar om bibliotek som möjlighetsrum för inspiration och kreativitet. Vilka faktorer i bibliotekets samlade användargränssnitt kan främja möjligheter för serendipitet och inspiration? Avslutningsvis talade han om ”förmedlingspolitiker” på bibliotek. Hur vill och kan man förmedla mänskliga, fysiska och digitala resurser på bästa sätt?

Lennart Björneborn beskriver så träffande vad bibliotek bör ägna sig åt idag, och gör i de flesta fall. Hans beskrivning av bibliotekens uppgift får här delvis sammanfatta innehållet i årets sommarskola.

En lektion i ”**Förmedling och strukturering av mänskliga, fysiska och digitala resurser**”

Till sist vill jag tacka Svensk biblioteksforening så mycket för det bidrag som möjliggjorde denna givande kurs. Förhoppningsvis kan de flesta idéer och planer sjösättas inom en snar framtid.

Av Lotta Metcalfe  
Gymnasiebibliotekarie